

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет агротехнологій та екології
Відділ аспірантури та докторантури

ЗВІТ

про результати опитування здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 «Агрономія»
щодо оцінки якості та організації навчання в аспірантурі
Львівського національного університету природокористування

Дубляни 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Результати опитування.....	4
Висновки.....	13
Анкета.....	15

.

ВСТУП

Законом України «Про вищу освіту» передбачається у межах системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладу та якості вищої освіти здійснювати моніторинг оцінки якості навчання. Відтак, для удосконалення процесу навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у Львівському національному університеті природокористування періодично здійснюється опитування аспірантів стосовно оцінки ними рівня та організації навчання в аспірантурі.

Мета анкетування – виявлення уявлень аспірантів щодо індивідуальної освітньої траєкторії, задоволеності ними циклом загальних дисципліни, дисциплін зі спеціальності та дисциплін вільного вибору, формами та методами навчання, прозорості критеріїв оцінювання та рівня ознайомленості із стандартами академічної доброчесності, щодо оптимізації практичної підготовки аспірантів, забезпеченості навчання в аспірантурі навчально-методичними матеріалами, інформаційними та матеріально-технічними ресурсами, щодо доступу аспірантів до програм міжнародної академічної мобільності тощо, а також – з'ясування поглядів здобувачів ступеня доктора філософії щодо реального стану та проблем навчального процесу. Результати анкетування використовуються для удосконалення освітньо-наукових програм підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та організації навчання в аспірантурі.

Опитування є анонімним. Воно здійснюється за розробленою анкетною, яку було конвертовано в Google-форму та надіслано кожному аспіранту на його особисту електронну адресу. Анкетування, результати якого представлені у цьому звіті, проведено в період з 19 лютого до 04 березня 2024 року. У ньому взяли участь 9 респондентів, які навчаються в аспірантурі за цією спеціальністю у 2024 році, а отже, здатні дати об'єктивні відповіді на поставлені питання.

Організатори не ставили за мету деталізувати думку аспірантів стосовно окремих аспектів організації виконання освітньо-наукової програми за спеціальністю 201 «Агрономія», оскільки за невеликої кількості респондентів та індивідуалізації їх навчальних планів це могло вплинути на анонімність опитування.

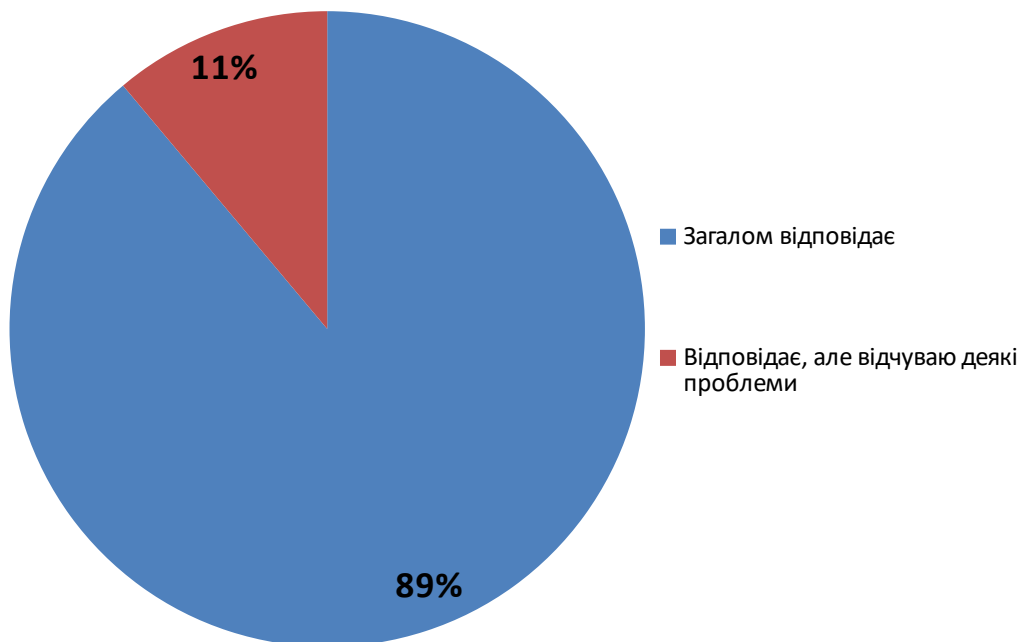
Результати опитування оголошені й проаналізовані на засіданні вченої ради факультету агротехнологій та екології (протокол № 7 від 21 березня 2024 року) та розміщені на сайті університету.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

Результати опитування можуть виявити конкретні потреби та сфери для покращень у системі підтримки аспірантів, освітньо-наукових програм, доступі до міжнародних можливостей тощо. Форма анкети передбачала отримання інформації, що стосується оцінки аспірантами відповідності навчання в аспірантурі їх інтересам, ідентифікації основних проблем, з якими вони зіткнулися, оцінки виконання окремих компонентів освітньо-наукової програми, перспектив залучення до процесів академічної мобільності. Окрім відзначення запропонованих варіантів відповідей аспіранти мали змогу висловити свої міркування та побажання стосовно піднятих в анкеті питань у відкритій формі (дописів).

1. Наскільки навчання в аспірантурі Львівського національного університету природокористування відповідає Вашим очікуванням та інтересам?

Із 9 аспірантів за спеціальністю 201 «Агрономія», від яких отримані відповіді, 8 зазначили, що навчання в аспірантурі загалом відповідає їх очікуванням та інтересам, 1 респондент також надав позитивну оцінку, але вказав, що відчуває деякі проблеми. Варіанти, які вказували б на вищий рівень незадоволення навчанням в аспірантурі, відмічені не були.

Ідентифікації проблем з навчанням присвячено наступне питання анкети.

2. Відзначте основні проблеми, з якими Ви зіткнулися під час навчання в аспірантурі.

Основні проблеми, з якими зіткнулися аспіранти за спеціальністю 201 «Агрономія» під час навчання в аспірантурі

Варіант відповіді	Кількість респондентів	Частка респондентів у загальній сукупності, %
Значних проблем не відчуваю	7	77,8
Брак часу на навчання (поєднання навчання й зайнятості на роботі)	3	33,3
Необ'єктивне (упереджене) ставлення з боку окремих викладачів або керівника	-	-
Брак базових знань, отриманих під час навчання на рівні бакалавра та магістра	-	-
Брак творчого натхнення	1	11,1
Труднощі в комунікації з науковим керівником, викладачами під час дистанційного навчання (слід уточнити які: технічні, організаційні чи суб'єктивні (психологічні?)	-	-
Труднощі з виконанням програми наукових досліджень	1	11,1

При відповіді на це питання респонденти мали змогу відзначити більш ніж один варіант відповіді.

Загалом 77,8 % аспірантів, що навчаються за спеціальністю 201 «Агрономія» вказали, що значних проблем не відчують.

Однак, 3 респондентів зазначили, що відчують брак часу, оскільки їм доводиться поєднувати навчання з зайнятістю на роботі. Слід уточнити, що із 9 аспірантів один навчається на вечірній формі навчання, інші – теж здійснюють трудову діяльність поза аспірантурою згідно норм законодавства, тобто ця проблема не є випадковою. Ці ж респонденти, які вказали на проблему з браком часу на навчання, у відповіді на попереднє запитання зазначили, що навчання в аспірантурі загалом відповідає їх очікуванням.

Один з опитуваних аспірантів спеціальності 201 Агрономія вказав на труднощі з виконанням програми наукових досліджень. У відповіді на попереднє запитання зазначив, що навчання в аспірантурі загалом відповідає

його очікуванням, тобто ця проблема була для нього очікувана.

Ще один аспірант вказав на брак творчого натхнення, що цілком допустиме в умовах психологічного тиску воєнного часу.

Інші варіанти відповіді щодо проблем, які доводиться долати аспірантам під час навчання, відзначені не були. Це стосується, зокрема, варіантів стосовно необ'єктивного (упередженого) ставлення з боку окремих викладачів або наукового керівника, браку базових знань, отриманих під час навчання на рівні бакалавра та магістра, труднощів в комунікації з науковим керівником та викладачами під час дистанційного навчання.

За наявності труднощів з виконанням програми наукових досліджень конкретизуйте їх характер:

Хоча лише один респондент вказав, що відчуває труднощі з виконанням програми наукових досліджень, окремі з опитаних аспірантів зазначили, що зовсім відповідних проблем оминати не вдалося. Ймовірно, аспіранти не вважали ці труднощі надто серйозними, однак відзначили наступні варіанти відповідей.

Труднощі з виконанням програми наукових досліджень, з якими зіткнулися аспіранти за спеціальністю 201 «Агрономія»

Варіант відповіді	Кількість респондентів	Частка респондентів у загальній сукупності, %
Труднощі з доступом до наукової літератури (мовні чи технічні?)	2	22,2
Труднощі з отриманням інформації із зовнішніх джерел (мовні чи технічні?)	-	-
Недостатній рівень матеріально-технічної бази для проведення дослідів, експериментів, розрахунків	1	11,1

Двоє аспірантів відзначили труднощі з доступом до наукової літератури, відзначивши в дописі, що йдеться про брак літератури за темою дисертації. У дописі один респондент вказав на новизну тематики дисертаційного дослідження й відповідний брак наукової літератури. Ще один з опитаних вказав на недостатній рівень матеріально-технічної бази для проведення усіх запланованих дослідів.

3. Як Ви оцінюєте співпрацю з наступними суб'єктами та структурами, підтримку з їх боку

Співпраця аспіранта з науковим керівником, відділом аспірантури та кафедрою, за якою він закріплений, є надзвичайно важливою для успішного проходження аспірантури та досягнення наукових цілей. Науковий керівник забезпечує відповідну підтримку, консультації та настанови у проведенні досліджень. Відділ аспірантури надає адміністративну та організаційну підтримку, а також відповідає за виконання процедур та вимог, пов'язаних із статусом аспіранта. Кафедра забезпечує академічне середовище, сприяє обміну ідеями та співпраці з іншими науковими співробітниками. Таким чином, співпраця з цими структурними одиницями допомагає аспірантові реалізувати свій науковий потенціал та досягти успіху в своїй дослідницькій роботі.

Результати опитування (кількість відповідей / %)

Суб'єкт, структура	Цілком задоволений (-а)	Загалом задоволений (-а)	Не зовсім задоволений (-а)	Загалом не задоволений (-а)	Для мене це не принципово (не контактую)
Науковий керівник	8 / 88,9	1 / 11,1	-	-	-
Кафедра, на якій виконуєте дисертаційну роботу	8 / 88,9	1 / 11,1	-	-	-
Відділ аспірантури і докторантури	8 / 88,9	1 / 11,1	-	-	-

Варто відзначити, що всі аспіранти висловили своє задоволення щодо співпраці з науковим керівником, кафедрою, де вони займаються дослідницькою роботою, а також з відділом аспірантури та докторантури. Це свідчить про достатньо високий рівень професіоналізму та підтримки з боку наукового середовища. Така позитивна динаміка у співпраці сприяє ефективному проведенню досліджень та досягненню успіхів у науковій сфері.

Зазначте пропозиції щодо удосконалення співпраці з суб'єктами та структурами, контакти з якими для Вас важливі

Аспіранти мали можливість розкрити свої міркування стосовно покращання комунікації з окремими суб'єктами. Респонденти схвально відгукнулись, озвучивши міркування як «все добре», «зауважень немає».

4. Зазначте, якою мірою Ви задоволені змістом та рівнем викладання наступних блоків дисциплін

Задоволення змістом та рівнем викладання окремих блоків дисциплін є надзвичайно важливим для успішної підготовки майбутніх науковців, впливає на мотивацію, продуктивність та загальний успіх аспірантів у їхній науковій кар'єрі. Високоякісне викладання допомагає аспірантам розширювати свої знання, розвивати критичне мислення та аналітичні навички, а також здобувати необхідні компетенції для проведення досліджень в обраній галузі.

Аспіранти дали доволі високу оцінку змісту та рівню викладання обов'язкових дисциплін (як загальної, так і професійної підготовки), відзначивши відповіді «Цілком задоволений» та «Загалом задоволений».

Результати опитування (кількість відповідей / %)

Блок дисциплін	Цілком задоволений (-а)	Загалом задоволений (-а)	Не зовсім задоволений (-а)	Загалом не задоволений (-а)	Важко відповісти (не всі дисципліни вивчали)
Загальної підготовки (філософія, наукова іноземна мова, психологія і педагогіка вищої школи)	8 / 88,9	1 / 11,1	-	-	-
Дисципліни професійної підготовки (без вибіркового)	5 / 55,6	2 / 22,2	-	-	2 / 22,2

Двом аспірантам було важко відповісти на питання, оскільки ще не вивчали дисципліни професійної підготовки, а зробити висновок лише за переліком дисциплін не вважали, очевидно, доцільним.

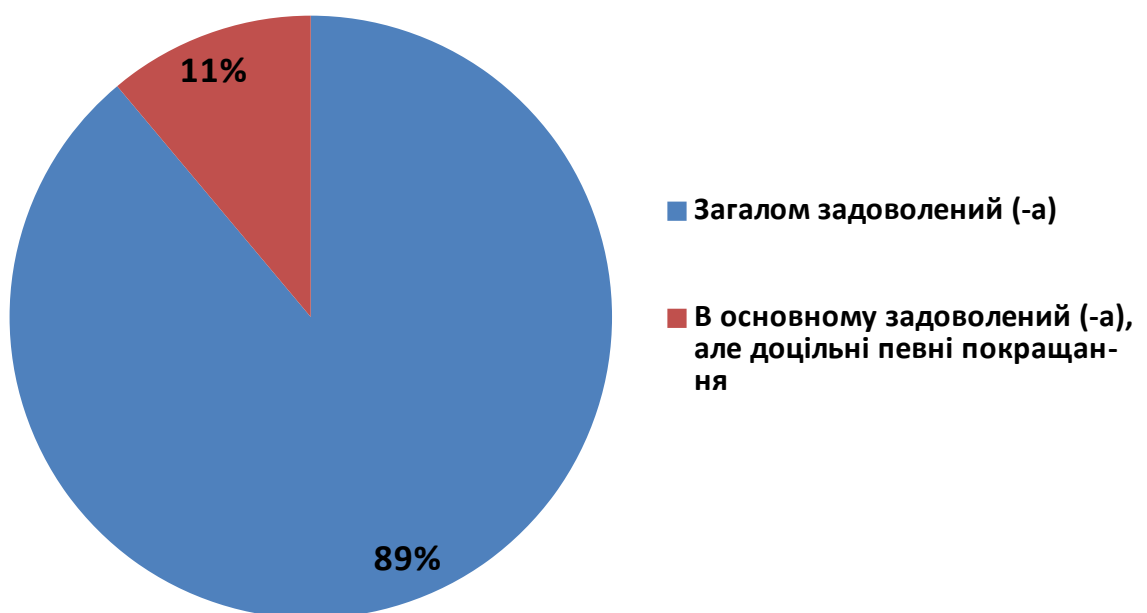
Детальнішу інформацію можна почерпнути з дописів у відповідь на запитання:

Зазначте Ваші зауваження чи пропозиції щодо викладання окремих дисциплін, про які йдеться у п. 4 анкети

Усі респонденти не зазначили якихось конкретних пропозицій, вказавши «Вважаю, що все організовано на належному рівні», «Повністю задоволений». Жоден з аспірантів не висловив зауважень щодо переліку дисциплін та їх контенту.

5. Чи задоволені Ви переліком запропонованих вибіркового дисциплін та організацією їх вибору?

Вибіркові дисципліни відіграють ключову роль у підготовці аспірантів, оскільки дозволяють їм глибше вивчати конкретні аспекти своєї наукової галузі або набувати додаткові навички, які можуть бути корисними для їх майбутньої кар'єри. Респонденти дали високу оцінку переліку запропонованих їм вибіркового дисциплін та організації їх вибору, оскільки 8 опитаних відзначили варіант відповіді «Загалом задоволений (-а)» і 1 – «В основному задоволений (-а), але доцільні певні покращання». На момент опитування усі аспіранти вже визначилися з переліком цих дисциплін, однак лише один вже вивчав їх. Отже, відповідаючи на питання, аспіранти спирались на запропонований перелік, його варіативність та силабуси дисциплін, які можна було переглянути, аби визначитись з вибором.

Аспіранти мали можливість сформулювати певні зауваження чи пропозиції стосовно вибірових дисциплін:

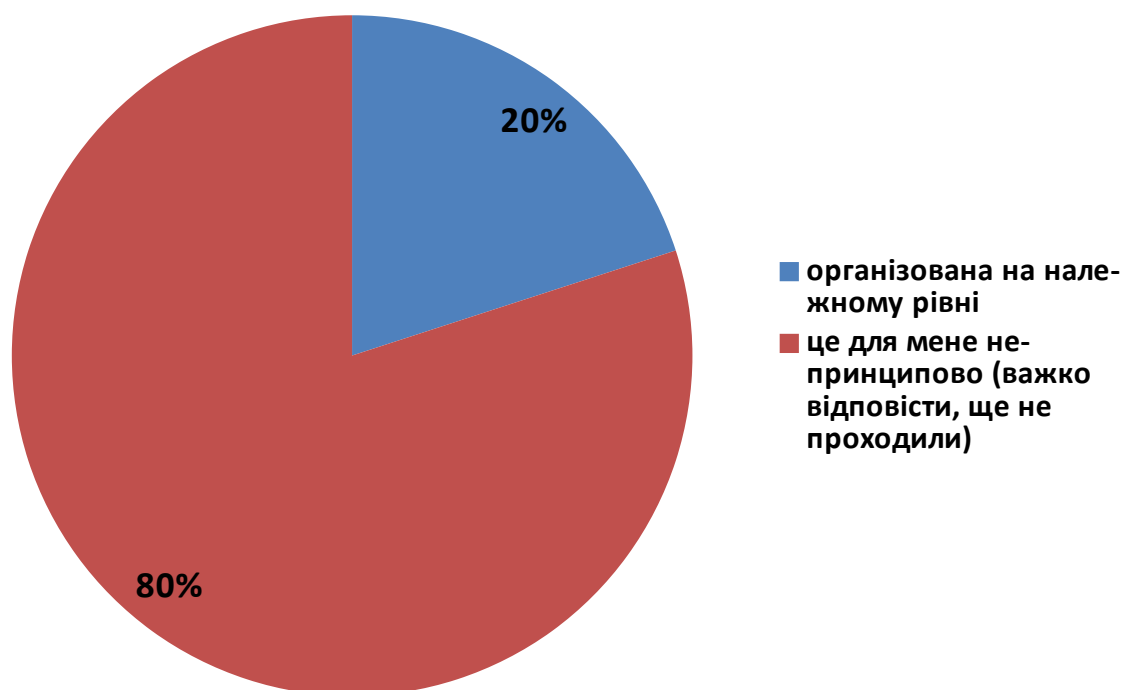
Зазначте Ваші пропозиції для удосконалення переліку вибірових дисциплін та організації їх вибору

У дописах до цього пункту анкети 3 аспірантів не зазначили якихось зауважень чи пропозицій, написавши, що все організовано добре, зауважень немає тощо.

Окремі дописи мали розгорнений характер: «Дисципліни в переліку задовольняють, адже формують основу знань, які супроводжують в науковій діяльності», «Пропозицій немає, все досконало підібрано».

6. Дайте оцінку організації проведення педагогічної практики під час навчання в аспірантурі

Одним із компонентів освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії у Львівському національному університеті природокористування є проходження аспірантами педагогічної практики.

Результати анкетування показали наступну оцінку респондентами організації проведення цієї практики: 1 з опитаних відзначив варіант відповіді «Організована на належному рівні» і 8 – «Це для мене неприципово (важко відповісти, ще не проходили)». Слід зазначити, що лише один з групи опитаних аспірантів спеціальності проходив педагогічну практику, інші – будуть

проходити її у подальшому. Однак всі аспіранти мають змогу заздалегідь ознайомитися з силабусом педагогічної практики і на основі цього сформулювати свої міркування.

Конкретизувати свою оцінку аспіранти могли, даючи допис до наступного пункту анкети:

Зазначте Ваші пропозиції щодо удосконалення організації педагогічної практики

У дописах аспіранти зазначили, що у них пропозицій щодо удосконалення організації педагогічної практики немає. Респондент, який схвально відгукнувся про проходження педагогічної практики, зауважив про можливість захисту звіту на кафедрі, за якою закріплений.

7. Як Ви оцінюєте можливості власного долучення до міжнародної академічної спільноти, у тому числі участь у програмах міжнародної академічної мобільності для аспірантів?

Участь у міжнародних програмах мобільності дозволяє аспірантам розширити свої горизонти та отримати новий погляд на свою наукову галузь чи тему дослідження. Вони мають можливість ознайомитися з різноманітними підходами, методами та культурними контекстами, що може вплинути на їхню дослідницьку роботу. Створення можливостей долучення здобувачів ступеня доктора філософії до міжнародної академічної спільноти виступає важливим елементом організації навчання в аспірантурі.

Створення можливостей долучення здобувачів ступеня доктора філософії до міжнародної академічної спільноти виступає важливим елементом організації навчання в аспірантурі. Розуміючи важливість відповідних контактів для набуття низки компетентностей, передбачених освітньо-науковою програмою, аспіранти все ж досить стримані в оцінці перспектив їх практичної реалізації. Тому 6 респондентів зазначили, що хочуть взяти участь у відповідних контактах і програмах (до яких відноситься й участь у програмах міжнародної академічної мобільності), але сумніваються у своїх можливостях. Ще двоє аспірантів вибрали відповідь «Мене це не цікавить», ймовірно, спираючись на особисті обставини. І лише один аспірант є необізнаним щодо можливостей та перспектив участі в програмах міжнародної академічної мобільності.

8. Чи розумієте Ви зміст поняття «академічна доброчесність»?

Однією з умов формування доброчесного академічного середовища є розуміння усіма учасниками освітнього процесу необхідності дотримання принципів академічної доброчесності. Академічна доброчесність стає невід'ємною частиною освітньо-наукового процесу, а її порушення – загрозою для кожного здобувача вищої освіти та науково-педагогічного працівника.

Отже, розуміння аспірантами значення академічної доброчесності не лише сприяє створенню етичного та професійного наукового середовища, але й є важливою основою для досягнення їхніх наукових та професійних цілей. Результати опитування про рівень обізнаності аспірантів із проблематикою академічної доброчесності свідчать, що 8 з 9 респондентів свідомі щодо правил академічної доброчесності, академічної етики та розуміють цінності навчання та наукових здобутків. Один респондент вказав на відповідь «Частково (важко відповісти)».

9. Зазначте Ваші пропозиції щодо удосконалення змісту та організації навчання в аспірантурі загалом (у доповнення до наведених вище пропозицій)

На завершення анкети респондентам надали можливість висловити додаткові міркування щодо удосконалення змісту та організації навчання в аспірантурі, сформулювавши відповідний допис. У дописах короткі фрази «Пропозицій немає», «Все добре». Серед пропозицій з боку аспірантів зазначається про забезпечення фінансової підтримки публікацій наукових праць аспірантів, розширення можливостей стажування за кордоном.

ВИСНОВКИ

В опитуванні взяли участь усі 9 респондентів, яким були надіслані анкети, що свідчить про розуміння здобувачами ступеня доктора філософії їх ролі в удосконаленні організації навчання в аспірантурі, відповідальність у цьому плані. За змістом окремих дописів складно чітко ідентифікувати позицію респондента, однак такі огріхи (кількість їх незначна) загалом типові для соціологічних опитувань. Результати опитування дали змогу встановити оцінку респондентами (особами, які навчаються в аспірантурі у 2024 році) якості та організації навчання в аспірантурі за спеціальністю 201 «Агрономія».

Усі респонденти загалом позитивно оцінили відповідність навчання в аспірантурі їх очікуванням та інтересам. Респонденти, які відчувають брак часу, оскільки їм доводиться поєднувати навчання з зайнятістю на роботі, потребують індивідуального підходу в оцінці виконання освітньої складової, застосуванні дистанційних методів навчання, максимального наповнення контенту дисциплін матеріалами в електронній формі. Брак творчого натхнення в окремих аспірантів у виконанні наукової складової ОНП цілком допустиме явище в умовах психологічного тиску воєнного часу.

Жоден з опитуваних не вказав, що відчував необ'єктивне (упереджене) ставлення з боку окремих викладачів або наукового керівника, брак базових знань, отриманих під час навчання на рівні бакалавра та магістра, труднощі в комунікації з науковим керівником та викладачами під час дистанційного навчання. Це можна розглядати як результат належної організації навчального процесу на відповідному рівні вищої освіти.

Респонденти відзначили труднощі з доступом до наукової літератури. Брак наукової літератури пов'язують з новизною тематики дисертаційного дослідження. Є зауваження щодо матеріально-технічної бази для виконання запланованих досліджень. Вирішення цих проблем доцільно пов'язувати з удосконаленням методики виконання аспірантами їх досліджень. Як свідчить практика, повне вирішення цих проблем неможливе, а завдання їх мінімізації доцільно покласти на наукових керівників.

Усі респонденти відзначили свою задоволеність співпрацею з науковим керівником, з кафедрою, на якій виконують дисертаційну роботу, а також – комунікацією з відділом аспірантури та докторантури.

Результати опитування засвідчили високу оцінку респондентами змісту та рівня викладання дисциплін обов'язкового циклу. Загалом позитивною є оцінка респондентами переліку запропонованих вибіркового дисциплін та організацією їх вибору.

Щодо педагогічної практики, то респонденти схвально відгукуються. Однак, з 9 опитаних лише один має досвід проходження педагогічної практики. В інших – така форма практичної підготовки запланована.

Результати опитування підводять до висновку про необхідність удосконалення діяльності щодо створення можливостей для долучення здобувачів ступеня доктора філософії до міжнародної академічної спільноти, їх участі у програмах академічної мобільності, зокрема шляхом інформування аспірантів про перспективи та переваги. Загалом, аспіранти свідомі щодо необхідності залучення до міжнародної академічної спільноти та висловлюють бажання приймати участь у програмах академічної мобільності.

Варто відмітити належний рівень обізнаності аспірантів із проблематикою академічної доброчесності: 8 з 9 опитаних здобувачі ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 «Агрономія» свідомі щодо правил академічної доброчесності, академічної етики та розуміють цінності навчання та наукових здобутків. Однак, у цьому напрямку необхідна додаткова робота на різних рівнях та підрозділах.

Загалом, аспіранти схвально відгукуються про організацію та зміст навчання в аспірантурі Львівського національного університету природокористування. Серед пропозицій зазначається про забезпечення фінансової підтримки публікацій наукових праць аспірантів, розширення можливостей стажування за кордоном.

Оприлюднюючи цей звіт на сайті університету, його виконавці будуть вдячні за пропозиції щодо удосконалення змісту анкети та процедури опитування. Просимо направляти такі пропозиції у відділ аспірантури та докторантури Львівського національного університету природокористування або на e-mail: aspirantyralnay@ukr.net.

АНКЕТА

Шановний аспіранте (аспірантко)!

Львівський національний університет природокористування просить Вас надати оцінку рівню та організації навчання в аспірантурі ЛНУП, допомогти нам з'ясувати проблеми у цій сфері.

Опитування анонімне! Його результати будуть представлені в узагальнюючому вигляді та використані для удосконалення освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії, організації навчання в аспірантурі.

1. Наскільки навчання в аспірантурі Львівського національного університету природокористування відповідає Вашим очікуванням та інтересам?

- загалом відповідає
- відповідає, але відчуваю деякі проблеми
- важко відповісти
- відповідає лише частково
- я розчарований (-а)

2. Відзначте основні проблеми, з якими Ви зіткнулися під час навчання в аспірантурі

- значних проблем не відчуваю
- брак часу на навчання (поєднання навчання й зайнятості на роботі)
- необ'єктивне (упереджене) ставлення з боку окремих викладачів або керівника
- брак базових знань, отриманих під час навчання на рівні бакалавра та магістра
- брак творчого натхнення
- труднощі в комунікації з науковим керівником, викладачами під час дистанційного навчання (слід уточнити які: технічні, організаційні чи суб'єктивні (психологічні?).
- труднощі з виконанням програми наукових досліджень

За наявності труднощів з виконанням програми наукових досліджень конкретизуйте їх характер:

- труднощі з доступом до наукової літератури (мовні чи технічні?)
- труднощі з отриманням інформації із зовнішніх джерел (мовні чи технічні?)
- недостатній рівень матеріально-технічної бази для проведення дослідів, експериментів, розрахунків

Уточніть зміст проблем (-и), з якими Ви зіткнулися:

---

3. Як Ви оцінюєте співпрацю з наступними суб'єктами та структурами, підтримку з їх боку

Суб'єкт, структура	Цілком задоволений (-а)	Загалом задоволений (-а)	Не зовсім задоволений (-а)	Загалом не задоволений (-а)	Для мене це не принципово (не контактую)
Науковий керівник					
Кафедра, на якій виконуєте дисертаційну роботу					
Відділ аспірантури і докторантури					

Зазначте пропозиції щодо удосконалення співпраці з суб'єктами та структурами, контакти з якими для Вас важливі

4. Зазначте, якою мірою Ви задоволені змістом та рівнем викладання наступних блоків дисциплін:

Блок дисциплін	Цілком задоволений (-а)	Загалом задоволений (-а)	Не зовсім задоволений (-а)	Загалом не задоволений (-а)	Важко відповісти (не всі дисципліни вивчали)
Загальної підготовки (філософія, наукова іноземна мова, психологія і педагогіка вищої школи)					
Дисципліни професійної підготовки (без вибіркових)					

Зазначте Ваші зауваження чи пропозиції щодо викладання окремих дисциплін, про які йдеться у п. 4 анкети

5. Чи задоволені Ви переліком запропонованих вибіркових дисциплін та організацією їх вибору?

- загалом задоволений (-а)
- в основному задоволений (-а), але доцільні певні покращання
- не задоволений (-а)
- важко відповісти

Зазначте Ваші пропозиції для удосконалення переліку вибіркових дисциплін та організації їх вибору

---

6. Дайте оцінку організації проведення педагогічної практики під час навчання в аспірантурі

- організована на належному рівні
- очікував більшого
- рівень незадовільний
- це для мене непринципово (важко відповісти, ще не проходили)

Зазначте Ваші пропозиції щодо удосконалення організації педагогічної практики

---

7. Як Ви оцінюєте можливості (наявні чи у перспективі) власного долучення до міжнародної академічної спільноти, у тому числі участь у програмах міжнародної академічної мобільності для аспірантів?

- вже брав (-ла) участь у таких контактах або запланував (-ла) їх
- хочу взяти участь, але сумніваюся у своїх (яких: фінансових, мовних чи сімейних) можливостях
- мене це не цікавить
- мені про це нічого не відомо

8. Чи розумієте Ви зміст поняття «академічна доброчесність»?

- вважаю, що так
- частково (важко відповісти)
- ні

9. Зазначте Ваші пропозиції щодо удосконалення змісту та організації навчання в аспірантурі загалом (у доповнення до наведених вище пропозицій)

Щиро дякуємо за надані відповіді!